Χωρίς αυταπάτες (ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΥΜΑΝΤΟΥ)

Date : 11 Μαΐου, 2006

Οι αρχαίοι Ρωμαίοι, λένε, αξίωναν από τους άρχοντές τους να τους εξασφαλίζουν «άρτον και θεάματα». Οι νεότεροι Ελληνες, έχοντας εξασφαλίσει τον άρτο, παριστάνουμε ότι είμαστε πρόθυμοι να τον θυσιάσουμε για χάρη των θεαμάτων. Ετσι εξηγείται ο ενθουσιασμός με τον οποίο πολλοί υποδέχθηκαν την προοπτική της τέλεσης στον τόπο μας των Ολυμπιακών Αγώνων. Κι απλώς χαλάγαμε το δημόσιο κέφι όσοι από τότε (το πρώτο δικό μου άρθρο εναντίον αυτής της τέλεσης δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο του 1997) υποστηρίζαμε ότι αυτοί οι Αγώνες τώρα έχουν καταντήσει ένα κωμικό τσίρκο που καπηλεύεται σε βαθμό απάτης κάποια αρχαιοελληνικά ιδανικά κι επιπλέον αποτελεί για τον τόπο μας ένα εγχείρημα οικονομικά δυσβάσταχτο που προϋποθέτει ανύπαρκτες υποδομές και οργανωτικές ικανότητες.

Πριν από την έναρξη των Αγώνων, πολλοί συμμερίζονταν αυτή την αρνητική τοποθέτηση. Και αναρωτιόμασταν τι να ευχηθούμε ύστερα και από την πρόγευση που μας είχε δώσει η τελετή του ανάμματος της Φλόγας στην Ολυμπία (με τον όντως εντυπωσιακό αριθμό των παρθένων που βάδισαν μεγαλόπρεπα στον ρυθμό του ταμπούρλου): τη δικαίωση των προβλέψεών μας ή, παρ' όλα αυτά, μια επιφανειακή τουλάχιστον επιτυχία που δεν θα απέτρεπε μεν την εκπόρνευση του θεσμού, αλλά θα απέτρεπε τη διαπόμπευση της τέλεσης. Προσωπικά είχα ταχθεί υπέρ της δεύτερης επιλογής και πρόθυμα ευχήθηκα «καλή επιτυχία». Εκείνο που αρνούμαι είναι να συμμερισθώ τις αυταπάτες που συνόδεψαν και ίσως συνοδεύουν αυτή την ιστορία.

Τα έργα θα μείνουν

Μια πρώτη αυταπάτη αφορά τα έργα που κατασκευάσθηκαν ως υποδομή των Αγώνων. Κυκλοφορεί, έστω ως παρηγοριά, ότι τουλάχιστον τα έργα θα μείνουν και θα μας ωφελήσουν: όταν περάσει η θεομηνία των Αγώνων, η Αθήνα θα βρεθεί με ένα βελτιωμένο συγκοινωνιακό δίκτυο, με μετρό και με τραμ και με ανισόπεδες διαβάσεις, με σύγχρονες και πλήρεις αθλητικές εγκαταστάσεις, με κτίρια και με χωριά που θα έχουν γίνει για τους αθλητές, για τον Τύπο, για τους ξένους, ακόμη και με φρεσκοκαθαρισμένα ή φρεσκοβαμμένα κτίρια (ή με αγγλομαθείς ταξιτζήδες). Και περίπου πλανάται η εντύπωση ότι όλα αυτά τα έργα κάποιος θα μας τα έχει χαρίσει

(ίσως οι ολυμπιακοί Αθάνατοι) λες και δεν θα έχουν γίνει με το υστέρημα του φορολογουμένου...

Και δεν είναι μόνον ότι τα έργα αυτά, που έτσι κι αλλιώς εμείς τα πληρώνουμε, θα μπορούσαν να έχουν γίνει και χωρίς τον μπελά των Ολυμπιακών Αγώνων – κίνητρο θα ήταν οι ανάγκες. Θα γίνονταν όσα από αυτά μπορούν να έχουν κάποια χρησιμότητα και μετά τους Αγώνες, θα γίνονταν κατά μια σωστή διαπίστωση των πραγματικών αναγκών και μια σωστή ιεράρχηση των προτεραιοτήτων, θα γίνονταν με τήρηση των νομίμων διαδικασιών για την ανάθεσή τους χωρίς το συγχωροχάρτι που παρέχει το κατεπείγον, θα γίνονταν με κάποιους ποιοτικούς ελέγχους κατά την εκτέλεση και την παράδοσή τους. Τώρα μόνον οι πολύ αφελείς δεν αναρωτιούνται αν δεν έγιναν πράγματα που δεν θα ξέραμε τι να τα κάνουμε μετά (εκτός αν οι κακοτεχνίες λύσουν ριζικά το πρόβλημα...) και αν δεν τα πληρώσουμε στο πολλαπλάσιο του πραγματικού τους κόστους.

Ενδιαφέρον για τον αθλητισμό

Ακούγεται και η παρηγοριά ότι με όλα αυτά τα ολυμπιακά πανηγύρια θα τονωθεί το ενδιαφέρον των νέων για τον αθλητισμό. Η σχετική φιλολογία είναι πλούσια: έτσι θα παρακινηθούν οι νέοι να γυμνάζονται, να συχνάζουν στα γυμναστήρια αντί να βρίσκονται στα νυχτερινά κέντρα, να πάψουν να πίνουν και να καπνίζουν, ενδεχομένως να παίρνουν και ναρκωτικά ή να έχουν ύποπτες σχέσεις. Το παράδειγμα των Ολυμπιακών Αγώνων θα εμπνεύσει στα ελληνικά νειάτα τα ιδανικά της άμιλλας, της εθνικής υπερηφάνειας αλλά και άλλες επιδόσεις κατά το παλαιό κλασικό ρητό «νους υγιής εν σώματι υγιεί» – σαν να έχει βρεθεί η πανάκεια που θα θεραπεύσει όλα τα κακά από το έιτζ μέχρι την αποτυχία στις πανελλήνιες εξετάσεις.

Τι όμως πραγματικά μπορούν να διδάξουν οι Ολυμπιακοί Αγώνες – αν για μια στιγμή υποθέσουμε ότι μπορούν να διδάξουν κάτι. Πρώτον, διδάσκουν την ηρωποίηση του πρωταθλητή - σταρ, που ελάχιστους παρακινεί σε κάτι που είναι άπιαστο και στους περισσότερους ενεργεί αποτρεπτικά – αξία δεν έχει η άθληση αλλά το μετάλλιο (και όλες οι υλικές ωφέλειες που αποφέρει ο πρωταθλητισμός ως επάγγελμα – και ας λέει ο αφελής Κουμπερτέν). Δεύτερον και κυριότερο, διδάσκει ότι η επιτυχία εξαρτάται από την απάτη του ντοπαρίσματος γιατί το ντοπάρισμα είναι αναγκαίο λειτουργικό

στοιχείο των Αγώνων, αφού το χρειάζονται, για να διαφημισθούν μέσω της ακροαματικότητας που φέρνουν τα ρεκόρ, οι σπόνσορες και άλλοι διαφημιζόμενοι ή διαφημιστές. Λέχθηκε ότι οι πραγματικά διαγωνιζόμενοι είναι οι φαρμακευτικές εταιρείες: ποια θα βρει το ντοπάρισμα που ανακαλύπτεται δυσκολότερα...

Τουριστική διαφήμιση

Μια τρίτη αυταπάτη είναι ότι, σε κάθε περίπτωση, με τους Αγώνες διαφημίζεται ο τόπος μας και ενισχύεται ο τουρισμός – μπορεί τώρα να κάνουμε δαπανηρές επενδύσεις, αλλά τα οφέλη θα φανούν μετά, όταν, για παράδειγμα, θα αξιοποιηθούν τα ξενοδοχεία που χτίζονται με δανεικά, δηλαδή με λεφτά δικά σας και δικά μου, του φορολογούμενου πολίτη. Αυτό το επιχείρημα θα μπορούσε να ισχύσει για μια χώρα τουριστικά άγνωστη, που θα την ανακάλυπταν οι υποψήφιοι τουρίστες εξαιτίας των Ολυμπιακών Αγώνων. Προφανώς το επιχείρημα δεν έχει βάρος όταν πρόκειται για μια χώρα τουριστικά πασίγνωστη από την αρχαία αίγλη και τις σύγχρονες ακρογιαλιές, από το μπουζούκι και το συρτάκι, από τη χωριάτικη σαλάτα, το σουβλάκι και τον μουσακά.

Το πρόβλημα του ελληνικού τουρισμού δεν είναι ότι η Ελλάδα είναι άγνωστη. Θα έλεγα, αντίθετα, ότι το πρόβλημα γεννιέται από το ότι οι ξένοι μάς έμαθαν: έμαθαν την ποιότητα πολλών ξενοδοχείων με τις απαράδεκτες υπηρεσίες, έμαθαν τα ενοικιαζόμενα δωμάτια, έμαθαν τις ληστρικές τιμές και την προσπάθεια εκμετάλλευσης των ξένων, έμαθαν τα ταξί μας και την αδυναμία να φθάσεις ανθρωπινά στα αεροδρόμια, τα λιμάνια και τους σιδηροδρομικούς σταθμούς. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες απλώς θα προσθέσουν στη δυσφήμιση της Ελλάδας, δείχνοντας μια εικόνα ακόμα χειρότερη από τη συνηθισμένη, με την πολυκοσμία που φανερώνει την ανεπάρκεια των υποδομών.

Μοιραία, έχει αρχίσει να μπαίνει και θα μπαίνει ολοένα πιο οξύ το ερώτημα: πώς και γιατί εφθάσαμε έως εκεί, δηλαδή έως τη διεκδίκηση και την «επιτυχία» της ανάθεσης των Ολυμπιακών Αγώνων; Ενδιαφέρον θα είναι να δοθεί κάποτε η απάντηση, να γραφεί ολόκληρη η προϊστορία και η ιστορία αυτής της ανάθεσης. Ποιος την ξεκίνησε, ποιος (και γιατί) τη χρηματοδότησε, ποιος έβαλε έναν πρωθυπουργό να πάει στη μακρινή Ανατολή για να εισπράξει την προσβολή μιας απόρριψης και όλα

τα σχετικά. Ηταν μόνο μεγαλομανής ελληνική φιλοδοξία; Ηταν συμφέροντα εργολάβων, που έβλεπαν να τους προσφέρεται μια λαχταριστή πίτα δημοσίων έργων περίπου ανέλεγκτα; Ηταν πολιτική δειλία όσων (πολλών...) είδαν πού πηγαίνουμε και δεν τόλμησαν να αρθρώσουν μιαν άρνηση;

Θέλετε να πούμε ότι ό,τι έγινε, έγινε; Να το πούμε, αλλά χωρίς καθολικό συγχωροχάρτι για το παρελθόν. Θέλετε να ξαναευχηθούμε καλή ολοκλήρωση; Να ξαναευχηθούμε. Μακάρι όλα να πηγαίνουν καλά, τουλάχιστον στο επίπεδο των εντυπώσεων. Αλλά όχι και να θεωρήσουμε το θέμα αυτό ως μεγάλο εθνικό όραμα, τη σύμπραξή μας ως υψηλό εθνικό καθήκον, την επιτυχία τους ως κριτήριο της εθνικής μας αξιοπρέπειας. Αρνούμαστε να αγοράσουμε φύκια για μεταξωτές κορδέλες ή πυγολαμπίδες (κοινώς: κωλοφωτιές για φαναράκια).

(Πηγή: "Καθημερινή" 22-8-2004)